

Represija nad braniteljicama/braniteljima ljudskih prava

Januar 2018. – April 2018.

Dosije br. 11

Žene u crnom su aktivistička grupa i mreža feminističko-antimilitarističke orijentacije, koju čine žene različite generacijske i etničke pripadnosti, obrazovnog nivoa, socijalnog statusa, životnih stilova i seksualnih izbora. Žene u crnom su osnovane 9. oktobra 1991. u Beogradu.

Od početka rada Žena u crnom (1991.) suočavaju se sa raznim vidovima represije, kako do strane državnih tako i ne-državnih aktera.

Usled eskalacije represije nad aktivistkinjama i aktivistima Žena u crnom početkom 2014. godine, Žene u crnom su počele sa sastavljanjem Dosijea koji se na analitičan i sistematičan način bave napadima na aktivistkinje/aktiviste. Dosije br. 11 se bavi dešavanjima u periodu od januara 2018. do aprila 2018.

U prvom delu ovog dosijea bavićemo se aktuelnim napadima, kao i razvojem situacije povodom prethodnih napada u navedenom periodu. U drugom delu ćemo se osvrnuti na aktuelni politički i društveni kontekst u Srbiji.

Preteće poruke na vratima Žena u crnom

U noći **22./23. februara 2018.**, pripadnici ultradesničarske organizacije "Zavetnici" su izlepili prostorije više NVO plakatima na kojima je pisalo: Strani agenti – zatvoreno od 4. marta – Zavetnici i Zatvoreno od 4. marta – Zavetnici.¹ Ulazna vrata kancelarije Žena u crnom su takođe bila izlepljena ovim plakatima. Policija je došla i izvršila uviđaj. Na zahtev policije, Žene u crnom su 05. 03. 2018. dostavile snimak sa sigurnosne kamere na kojem se vide dve osobe koje su lepile preteće poruke. Nakon toga nismo dobili nikakvo obaveštenje od policije.

Dopisom od 26. 03. 2018. smo zvanično tražili od PU Beograd, da nas obaveste o preduzetim radnjama na otkrivanju počinitelaca, ali u vreme pisanja ovog Dosijea odgovor nismo dobili.²

Podsećamo da su u Beogradu 04. 03. 2018. održani lokalni izbori. Na izborima je učestvovala i ultradesničarska organizacija "Zavetnici". Ova organizacija je od ranije poznata po napadima na braniteljke i branitelje ljudskih prava. Organizacija ima veliku podršku od državnih struktura Rusije, a takođe i podršku vlasti u Srbiji.³ Iako redovno učestvuju na izborima, nikada nisu dobili više 0,7% glasova. Uprkos ovakvim slabim rezultatima

1 <http://rs.n1info.com/a366756/Bg-Izbori/Zavetnici-ponovo-lepili-plakate-na-Kucu-ljudskih-prava.html>

2 Dopis od 26.03.2018.

3 <http://www.pravda.rs/lat/2016/11/10/zavetnici-doneli-poruku-iz-rusije-srbija-lider-na-balkanu/>

njihovo prisustvo u provladinim medijima je značajno, a ovaj medijski prostor koriste gotovo isključivo za napade na organizacije za ljudska prava koje su kritične prema vlastima. Takođe je primetno iz njihovog delovanja da imaju značajna finansijska sredstva, a podaci o finansijerima nisu poznati. Kao svoj glavni cilj u kampanji na lokalnim izborima su isticali zabranu organizacija za ljudska prava, jer su "izdajnici i strani plaćenici, koje finansira Soroš, da rade protiv srpskog naroda".

Prekid projekcije filma "Kosovo Gezuar/Nazdravlje"

Dana **29.03.2018.** u Domu omladine u Beogradu, u okviru "Martovskog festivala dokumentarnog filma", održavala se projekcija filma "Kosovo Gezuar/Nazdravlje", koji govori o prijateljstvu Albanaca i Srba na Kosovu. Projekciji filma je prisustvovalo i više aktivistkinja/a Žena u crnom. Nakon početka projekcije više osoba, članova organizacije "Zavetnici" je ušlo u salu i ispred bioskopskog platna stala i razvila svoje plakate i banere, te vikom i pretnjama ometala i sprečavala gledaoce da gledaju film. Nakon nekoliko minuta, došla je policija, te su ove osobe napustile salu.⁴ U trenutku kada se ovo dešavalo, prijateljici od aktiviste Žena u crnom T.P. je pozlilo od stresa, te je ona u pratnji T.P. napustila salu. Grupa lica koji su očigledno bili deo grupe koja je učestvovala u prekidu projekcije je ispred Doma omladine pretila i vređala T.P.⁵

Žene u crnom su povodom ovog događaja 13. 04. 2018. podnele prekršajnu prijavu protiv dve osobe koje su identifikovane kao članovi rukovodstva organizacije "Zavetnici", kao i više drugih N.N. osoba koje su učestvovala u ovom događaju.⁶ Takođe na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, uputili smo 13. 04. 2018. zahtev PU Beograd, da nam dostavi policijski izveštaj (službeni belešku) o navedenom događaju.⁷

U trenutku pisanja ovog Dosijea, još uvek nismo dobili odgovor na naš zahtev.

Pretnje Vojislava Šešelja u Specijalnom sudu za ratne zločine

Dana **30. 03. 2018.** u Specijalnom sudu u Beogradu je održano ročište u postupku koji se vodi protiv pripadnika Vojske Republike Srpske, za ratni zločin, ubistvo 1303 bošnjačkih civila, ubijenih u Kravicama u julu 1995., tokom genocida u Srebrenici. Ovom ročištu je u pratnji dvadesetak pristalica, prisustvovao i Vojislav Šešelj, lider profašističke Srpske radikalne stranke.

U sudnicu broj 2, u deo predviđen za publiku, Šešelj je ušao prvi i zauzeo mesto u prvom redu. Svi radikali su se smestili u prvim redovima. Za porodice žrtava i za medije mesta napred nije bilo. Seli su pozadi. Početak suđenja je kasnio, tako da je Šešelj iskoristio priliku da izvređa Žene u crnom i njihovu predstavnicu Stašu Zajović, rekavši: "Ono je trebalo udaviti čim se rodilo". Šešelj je potom viknuo: „Ima li ko iz Žena u crnom? Da ih presvučem u plavo“!. Budući da je najavljeno da je ovo ročište zatvoreno za javnost, u sudnici nije bilo predstavnika/ca ŽUC-a, a Jelena Diković, novinarka Danasa iz solidarnosti, je rekla da je ona iz Žena u crnom, te su se svi radikali okrenuli ka njoj. Šešelj je pitao kako se zove i kada je ona odgovorila, lider SRS je svojim saborcima iz stranke rekao: „Upišite tamo, Jelena Diković, pa da je prebacimo u plavo“.⁸

I pored ovakvog skandaloznog ponašanja, koje se dešavalo u prisustvu porodica žrtava, sudsko obezbeđenje nije reagovalo.

4 <http://rs.n1info.com/a375670/Vesti/Policija-izbacila-Zavetnike.html>

5 Izjava T.P. od 30.03.2018.

6 Prekršajna prijava od 13.04.2018.

7 Zahtev za pristup informaciji od javnog značaja od 13.04.2018.

8 <https://www.danas.rs/drustvo/seselj-koristi-i-sudnicu-da-preti-zenama-u-crnom/>

Napadi u medijima

Napadi u medijima koji su pod kontrolom vlasti su kontinuirani, opšta kampanja difamacije organizacija za ljudska prava je svakodnevna. Izdvajamo napad u dnevnim novinama *Alo*, *Srpski Telegraf*, *Informer* od 20. 03. 2018. Prethodnih dana je Predsednik Srbije Aleksandar Vučić promovisao novu politiku za povećanje nataliteta, tokom njegovog obraćanja, on je koristio mizogenu i rasističku terminologiju, a problem nedovoljnog rađanja dece je stavio u kontekst eventualnih novih oružanih sukoba "nećemo imati dovoljno ljudi ni za jednu brigadu". Žene u crnom, zajedno sa srodnim organizacijama i grupama su reagovala saopštenjem "Nećemo da rađamo za državu, naciju, ckrvu, armiju..." ukazavši na neprimerenost Vučićevog izlaganja. Dan nakon toga na naslovnoj strani dnevnog lista *Alo* izašao je tekst: "ZBOG MERA ZA SUZBIJANJE BELE KUGE U SRBIJI, „Žene u crnom“ napale Vučića!". Suština teksta se ogleda u sledećem citatu: "Poznato je da su „Žene u crnom“ i slične organizacije uvek bile protiv svega što je bilo iole patriotski, ali ovoga puta zasmetala im je i sama pomisao da bi se moglo uraditi nešto da nam sela i gradovi ne ostanu pusti. Koordinisana akcija tih NVO sa opozicijom govori da im je cilj da sruše plan predsednika i Vlade Srbije za pomoć majkama i porodicama."⁹

“Pamtimo – 26 godina od početka rata u Bosni i Hercegovini” - ometanje skupa 06. 04. 2018.

Dana 06. 04. 2018. godine, od 12-13 časova, u organizaciji NVO „Žene u crnom“, u Beogradu, u Knez Mihajlovoj ulici, kod „Ruskog cara“, održan je skup kojim je obeležena 26. godišnjica od početka rata u Bosni i Hercegovini. Ovaj javni skup je bio uredno prijavljen nadležnoj PU.

Po dolasku na mesto održavanja skupa, primetili smo *Simu Spasića* iz Udruženja porodica kidnapovanih i ubijenih na Kosovu i Metohiji. On je sam stajao nekih 30m niže od mesta gde smo planirali da održimo naš skup. Na mestu gde je stajao raširio je veliko platno. Po našem dolasku i početku našeg skupa, Simo Spasić je došao do nas i putem megafona se sve vreme obraćao učesnicima skupa, upućujući im uvrede i klevete. Takođe se obraćao i građanima koji su prolazili izrazima „pogledajte ove izdajnike, ovo su strani plaćenic“ i sl. Učesnici/ce skupa u organizaciji „Žena u crnom“ su stajali/e držeći banere, dok su ispred njih na zemlji bila položena platna sa porukama skupa.

Napominjemo da je Spasić stajao neposredno ispred učesnika/ca skupa u organizaciji „Žena u crnom“, na metar, nekada i manjoj razdaljini i glasno vikao u megafon. Takođe je i svoje platno stavljao ispred učesnika/ca skupa „Žena u crnom“, delom pokrivajući njihova platna. Nakon nesupešnih obraćanja Simi Spasiću da prestane sa takvim ponašanjem, nakon dvadsetak minuta učesnici/ce skupa „Žena u crnom“ su se pomerili oko 30m od mesta gde su do tada održavali skup. Simo Spasić je krenuo za njima i ponovo stao ispred njih, a svoje platno postavio ispred i preko platana „Žena u crnom“. Ubrzo nakon toga, „Žene u crnom“ su u nemogućnosti da nastave, pre vremena prekinule svoj skup i napustile mesto održavanja.¹⁰

Navedeni skup je obezbeđivalo više pripadnika policije, delom u uniformi, a delom u civilu. Od samog početka skupa i momenta kada je Simo Spasić počeo sa svojim radnjama, obratili smo se prisutnim policajcima, odnosno pripadniku Uprave za javni red i mir koji je bio nadležan za obezbeđivanje skupa. Rečeno nam je da je Simo Spasić prijavio skup i da zato ne mogu ništa da preduzmu. U više navrata tokom trajanja skupa i kako je ponašanje Sime Spasića bilo sve drskije, ponovo smo se obraćali policajcima, ali nam je od strane pripadnika Uprave za javni red i mir koji je bio nadležan za obezbeđivanje skupa

9 <http://www.alo.rs/vesti/politika/zene-u-crnom-napale-vucica/153157/vest>

10 <http://rs.n1info.com/a377726/Vesti/Antiratna-akcija-Zena-u-crnom-Spasic-ometao-skup.html>

rečeno da je konsultovao nadređenog i da mu je rečeno da ne reaguje, jer nema krivičnog dela, niti prekršaja.

Član 8. Tačka 2) Zakona o javnom okupljanju navodi da javno okupljanje nije dozvoljeno, „kada su ciljevi okupljanja usmereni na pozivanje i podsticanje na oružani sukob ili upotrebu nasilja, na kršenje ljudskih i manjinskih sloboda i prava drugih, odnosno na izazivanje ili podsticanje rasne, nacionalne, verske ili druge neravnopravnosti, mržnje i netrpeljivosti“.

Kao što smo naveli iz celokupnog ponašanja Sime Spasića nedvosmisleno se može reći da je jedini cilj njegovog skupa bio ometanje prava drugih, u ovom slučaju građana/ki koji su došli na skup „Žena u crnom“, da iskoriste svoje pravo na slobodno okupljanje.

Član 18. Zakona o javnom okupljanju nalaže policijskim službenicima „da spreče ili prekinu okupljanje ukoliko uoči održavanja okupljanja ili u toku njegovog trajanja nastupe okolnosti iz člana 8. ovog zakona“.

Policijski službenici su prekršili zakon, odbijajući da postupe, kada su nastale okolnosti predviđene zakonom, iako su na to više puta bili upozoreni.

Zbog ovih okolnosti, Žene u crnom su 20. 04. 2018. podnele Žalbu na rad policije.¹¹

Slučaj Informer – odbijena tužba Žena u crnom

U postupku koji se vodio protiv vlasnika, glavnog i odgovornog urednika Informera, Dragana Vučićevića po tužbi Žena u crnom, Viši sud u Beogradu je 08. 03. 2018. doneo presudu kojom se odbija tužbeni zahtev kao neosnovan.¹² Iz konfuznog obrazloženja presude sudije Slobodana Keranovića, nisu jasni razlozi odbijanja tužbenog zahteva. Iako je sud utvrdio da se radi o neistinitim informacijama, koje su imale za cilj da naruše ugled tužioca i „da u društvu stvore netoleranciju prema ovom udruženju i njegovim aktivistima, podstiču na izazivanje prezira, osude okoline, neprijateljstva i nasilja prema ovoj grupi...“, pogrešno i usko tumačeći odredbe zakona sudija Keranović je odbio tužbeni zahtev kao neosnovan. Dana 04. 04. 2018. uložena je žalba na ovu odluku i to zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primene materijalnog prava.¹³

Napominjemo da je na ročištu održanom 08. 03. 2018. iskaz dao i tuženi Dragan Vučićević i da je tokom davanja iskaza izneo brojne uvrede i klevete na račun „Žena u crnom“. Između ostalog: „Žene u crnom su antisrpska organizacija – to je opšte mesto, kao što je danas 8. mart. One optužuju Srbiju za genocid, zalažu se za to da se Srbija osudi za genocid u Srebrenici. One su za to dobile ogromne donacije od stranaca i to nije uvreda, nego konstatacija činjenica. One su od svih stranih plaćenika dobile najviše, iako je dobijanje donacija u skladu sa zakonom. Njihov glavni i jedini posao je da optužuju Srbiju za navodni genocid u Srebrenici. Njihova osnovna delatnost, i gotovo jedini posao jeste da izmisle genocide“ itd. Tuženi je takođe izjavio i „da je organizacija „Žene u crnom“ antisrpska i da ih treba proterati iz Srbije“.

Sudija Keranović nije reagovao, iako je jasno da se termin „proterati“ koristi u smislu fizičkog proterivanja, sudija Keranović je ovu izjavu tuženog razumeo kao poziv da se zabrani rad organizacije.

11 Žalba na rad policije od 20.04.2018.

12 Presuda Višeg suda u Beogradu 472/16 od 08.03.2018.

13 Žalba na Presudu Višeg suda u Beogradu 472/16 od 04.04.2018.

“Srebrenica 8372” - ometanje skupa 10. 07. 2017.

Žene u crnom su **10. 07. 2017.** godine u Beogradu obeležile godišnjicu genocida u Srebrenici. Ova akcija je, kao i svake godine, planirana da se održi na Trgu Republike, ispred spomenika Knezu Mihailu. Skup je uredno prijavljen policiji. Po dolasku aktivista/nja i građana/ki na Trg Republike, na mestu gde je trebalo da se održi skup, već se nalazila grupa osoba, među kojima je bio veći broj pripadnika ultradesničarskih organizacija. Primećeni su *Radimir Počuča*, uslovno osuđen za učešće u ratu u Ukrajini, nedavno oslobođen za krivično delo ugrožavanja sigurnosti aktivistkinja Žena u crnom, *Miša Vacić*, osuđen za napade na LGBT osobe, koji je do nedavno bio savetnik u Vladi Aleksandra Vučića, *Milovan Drecun*, novinar, koji se isticao tokom ratova u širenju mržnje prema drugim narodima, naročito prema Albancima na Kosovu, danas poslanik Srpske napredne stranke i predsednik skupštinskog odbora za Kosovo. Primećen je i veći broj pripadnika ultradesničarske organizacije *Zavetnici*, kao i neonacističke organizacije *Alternativa*. Policajci koji su obezbeđivali skup su građane/ke koji su došli na skup Žena u crnom premestili na drugi kraj Trga Republike, okružili ih i praktično ograničili kretanje, kao i pristup skupu. Aktivisti i građani koji su hteli da se priključe su imali problema, jer policija nije dopuštala da se priđe. U isto vreme pripadnici desničarskih organizacija su se slobodno kretali, dobacivali, pretili, vređali građane koji su došli da odaju počast žrtvama genocida u Srebrenici.¹⁴

Nakon više dopisa policiji i nakon višemesečnog čekanja, 23. 04. 2017. smo na osnovu našeg zahteva za pristup informaciji od javnog značaja od PU Beograd dobili obaveštenje da ne poseduju prijavu javnog okupljanja koje su ultradesničarske organizacije organizovale dana 10. 07. 2018.¹⁵ Takođe nam je dostavljen i policijski izveštaj (službena beleška) o navedenom događaju u kojoj se navodi: “Dana 10.07.2017. u vremenu od 19.30 do 20.25 na prostoru Trga Republike izvršili smo obezbeđenje javnog skupa u organizaciji “Žena u crnom”... okupljanje je počelo oko 19 časova, kada se okupilo oko 70 simpatizera suparničke strane, a oko 19.30 je stiglo oko 80 članova udruženja “Žena u crnom”. Okupljanje je završeno u 20.25. Za vreme obezbeđivanja pomenutog skupa nije bilo narušavanja javnog reda i mira.”¹⁶

Iz svega gore navedenog, jasno je da policija nije postupila u skladu sa Zakonom o javnim okupljanjima i Krivičnim zakonikom. Naime Zakon o javnim okupljanjima u članu 12, predviđa obavezu organizatora da najkasnije 5 dana pre održavanja skupa, prijavi policiji svoju namenu organizovanja skupa. Član 13 istog zakona, propisuje da nije potrebno prijaviti skup ako su u pitanju “spontana mirna okupljanja, bez organizatora, kao neposredna reakcija na određeni događaj, nakon tog događaja”.¹⁷ Predmetno okupljanje ultradesničarskih organizacija je bilo unapred najavljeno tri dana pre održavanja skupa “Žena u crnom”, te ne može biti reči o “spontanom okupljanju kao neposrednoj reakciji na neki događaj”.¹⁸

U predmetnom slučaju policija nije reagovala i sprečila održavanje nezakonito organizovanog skupa, niti je reagovala kada su učesnici tog skupa izvršili radnje krivičnog dela opisane članom 151. Krivičnog zakonika: “Ko silom, pretnjom, obmanom ili na drugi način spreči ili ometa javni skup koji je organizovan u skladu sa zakonom, ukoliko nisu ostvarena obeležja nekog drugog težeg krivičnog dela, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.”¹⁹ Zaključak policije je bio da nije bilo narušavanja javnog reda i mira.

14 http://www.danas.rs/drustvo.55.html?news_id=350733&title=Scenska+akcija+%26quot%3BSrebrenica+8372%26quot%3B+n+a+Trgu+republike

15 Dopis od 23.04.2018.

16 Izveštaj od 10.07.2017.

17 https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_javnom_okupljanju.html

18 <http://www.srna.rs/novosti/512471/docek-srpskog-zida-placa-srebrenica-u-ponedjeljak-u-centru-beograda.htm>

19 https://www.paragraf.rs/propisi/krivichni_zakonik.html

U narednom periodu Žene u crnom će zbog svih gore navedenih okolnosti, pokrenuti postupak protiv pripadnika policije koji su bili nadležni za obezbeđenje skupa.

Slučaj Zavetnici - ometanje skupa "Nikada nećemo zaboraviti zločine u Vukovaru" 18. 11. 2014.

Dana **18. 11. 2014.** tokom održavanja javnog skupa u organizaciji Žena u crnom, grupa lica, pripadnika ultradesničarske organizacije "Zavetnici" je pretnjama i uvredama pokušala da ometa i spreči skup. Protiv dve osobe iz ove grupe lica, policija je 21. 11. 2014. podnela prekršajnu prijavu i to zbog prekršaja iz Zakona o javnom okupljanju (neprijavlivanje skupa) i Zakona o javnom redu i miru (zbog drskog i bezobzirnog ponašanja). Nakon više zahteva upućenih sudu da nas obavesti o ishodu ove prekršajne prijave, 21. 03. 2018. smo na osnovu zahteva za slobodan pristup informacijama od javnog značaja, dobili kopiju Rešenja Prekršajnog suda u Beogradu br. 120904/15 od 30. 11. 2016. kojim se obustavlja postupak zbog zastarelosti.²⁰

Ovaj slučaj je samo još jedan u nizu primera kojim se potvrđuje da počinioci napada imaju zaštitu državnih organa.

Politički i društveni kontekst

U periodu na koji se odnosi ovaj Dosije nastavljeni su svi trendovi na koje smo ukazivali u prethodnom periodu, jačanje autoritarne vlasti, erozija institucija i vladavine prava, eskaliranje nacionalističke retorike, negiranje ratnih zločina i promocija ratnih zločinaca.

Jačanje autoritarne vlasti

Aktuelne vlasti u Srbiji nastavljaju sa jačanjem autoritarnih elemenata, ovaj trend traje praktično od njihovog dolaska na vlast 2012., a naročito od 2014., kada je Aleksandar Vučić učvrstio svoju i vlast njegove Srpske napredne stranke. Srbija je po oceni organizacije Freedom House, koja analizira stanje demokratije, „zarobljena zemlja“ – država u kojoj su sve institucije „okupirane“ od strane vlasti i služe učvršćivanju i bogaćenju vladajuće političke elite. Kako se navodi u izveštaju demokratija u Srbiji već četvrtu godinu beleži pad, a pogoršanje je zabeleženo u svim posmatranim kategorijama - od nezavisnosti medija i civilnog sektora, do državnog upravljanja i lokalne vlasti.²¹ Vlast nastoji i uspeva da proširi svoj uticaj na najšire društvene sfere, čak i one van politike i ekonomije, kao što su obrazovanje, umetnost, kultura ili sport. Jedan od najeklatantnijih primera je ovogodišnji konkurs Grada Beograda za finansiranje projekata u oblasti kulture i umetnosti, kada su odbijeni projekti brojnih eminentnih organizacija i umetnika, a prihvaćeni projekti koji nemaju gotovo nikakvu umetničku vrednost ili projekti čiji su nosioci organizacije osnovane neposredno uoči raspisivanja konkursa, a koje su povezane sa vladajućom strankom.²² U Beogradu su 04. 03. 2018. održani lokalni izbori, na kojima je vladajuća stranka osvojila 63 od 110 mandata. Ove izbore, kao i sve u prethodnom periodu su obeležile brojne nepravilnosti. Vlasti su u ogromnim razmerama zloupotrebljavale državne resurse u cilju kampanje. Kao i na prethodnim lokalnim izborima u manjim mestima po Srbiji, i ovaj put su u kampanju bili veoma uključeni Predsednik Srbije, kao i svi članovi Vlade. Prisutnost kandidata vlasti u medijima je bila apsolutno dominantna i višestruko veća nego kandidata opozicije. Posebno treba istaći medijski linč koji su kandidati opozicije doživljavali u medijima pod kontrolom vlasti.²³ Kao jedan od najznačajnijih primera zloupotrebe državnih resursa u svrhu kampanje je dodela jednokratne pomoći socijalno ugroženima. Naime 28. 02. 2018., samo četiri dana pre održavanja izbora Ministarstvo

20 https://www.paragraf.rs/propisi/krivicni_zakonik.html

21 <http://rs.n1info.com/a378924/Vesti/Fridom-haus-Demokratija-u-Srbiji-vec-cetiri-godine-u-padu.html>

22 <http://nezavisnakultura.net/2018/04/05/predstavljena-analiza-rezultata-gradskog-konkursa/>

23 <http://crtars/wp-content/uploads/2018/03/CRTA-Beogradski-izbori-Drugi-izvestaj-dugorocnih-posmatraca-.pdf>

rada, zapošljavanja i socijalne zaštite je uplatilo Centru za socijalni rad Beograda oko 2 miliona evra kao pomoć za socijalno ugrožene. Naknadno je utvrđeno da se osobe koje su dobile pomoć u ogromnoj većini ne nalaze na spisku socijalno ugroženih i korisnika pomoći centara za socijalni rad. U Opštini Lazarevac od 200 lica koje su dobila pomoć, samo 1 lice se nalazi na spisku centra za socijalni rad. Sve ovo navodi na zaključak da su ova sredstva iskorišćena za uticaj na birače, kako bi glasali za kandidate vlasti.²⁴ Uzevši u obzir ove, kao i niz prethodnih izbora, može se konstatovati da rezultati izbora u Srbiji više ne predstavljaju slobodno izraženu volju birača. Široko je rasprostranjen sistem uticaja na birače, putem davanja novca, kao što smo videli u prethodnom primeru, zatim zapošljavanja, dobijanja najšireg spektra privilegija u zamenu za podršku vlasti na izborima. Ovako kreiran sistem, u nauci poznat kao *kljintelizam*²⁵, poznato je da čini veliku štetu i ostavlja ozbiljne posledice na demokratiju. Odgovornost vlasti, kao ključni element demokratije, u smislu da se glasači na izborima određuju prema vlasti i ocenjuju njen rad se na ovaj način podrija, te za veliki broj glasača nije od uticaja kvalitet rada vlasti, već materijalna korist koju dobijaju od vladajućih struktura.

Nacionalizam i govor mržnje kao dominantan narativ

Vlasti u Srbiji aktivno učestvuju u podizanju etničkih tenzija u regionu. Igra koju igraju već duže vreme, da se naizmenično pojavljuju u ulozi onoga ko proizvodi probleme, a potom onoga koji probleme rešava se nastavlja. Na Kosovu, u Mitrovici je 16.01.2018. ubijen Oliver Ivanović, opozicioni političar.²⁶ Ivanović je nekoliko meseci pre ubistva bio meta medijskog linča u medijima pod kontrolom vlasti u Srbiji, u kojima je optuživan da „radi protiv Srba“, što je uobičajena optužba za svakoga ko je kritičan prema vlasti u Srbiji. Ivanović je neposredno pred smrt, ukazivao na povezanost vlasti Srbije i kriminalnih struktura na severu Kosova. Često je isticao da se „Srbi na Kosovu ne plaše Albanaca, već Srba“, aludirajući na kriminalne strukture povezane sa vlastima Srbije.²⁷ Nakon njegovog ubistva, vlasti Srbije su besramno iskoristile ovaj događaj, da podignu etničke tenzije, insinuirajući da je u pitanju etnički motivisano ubistvo, što su negirali svi saradnici i saradnice ubijenog Ivanovića. Ni nakon skoro 4 meseca od ubistva, nema nikakvih informacija o mogućim počinocima. Dana 26. 03. 2018. Marko Đurić, direktor Kancelarije za Kosovo Vlade Srbije, oglašujući se o zabranu ulaska na Kosovo izdatu od strane Vlade Kosova zbog njegovih neodmerenih i huškačkih izjava, ilegalno je ušao na teritoriju Kosova, gde je lociran i uhapšen od strane policije Kosova, a zatim i deportovan u Srbiju.²⁸ Ovaj događaj su vlasti u Srbiji iskoristile za neprimerenu kampanju mržnje prema kosovskim Albancima. Provladini mediji su kreirali atmosferu da je pitanje oružanog sukoba na Kosovu, pitanje trenutka. Glavna „zvezda“ ove kampanje bio je Predsednik Srbije Aleksandar Vučić koji se koristeći pretnje i uvredljive izraze obraćao kosovskoj javnosti, nazivajući Kosovske institucije teroristima.²⁹

U kontekstu dizanja tenzija, ukazujemo i na slučaj proglašenja Ministra odbrane Aleksandra Vulina za persona non grata od strane Vlade Republike Hrvatske, zbog njegovih ekstremističkih izjava.³⁰ Aleksandar Vulin je poznat po svojoj nacionalističkoj i ratnohuškačkoj retorici, koja u poslednje vreme, usled činjenice da se nalazi na poziciji ministra odbrane dobija na težini i predstavlja značajno opasniju pojavu. Sukob političkih elita Srbije i Hrvatske oko ovog pitanja je doživeo vrhunac u izjavi Ministra inostranih poslova Ivica Dačića: „Ako Hrvati hoće rat, dobiće rat“.³¹ Ova izjava, sama po sebi neprimerena, dodatno je skandalozna zbog činjenice da je izrekao ministar inostranih poslova koji bi po opisu posla trebalo da bude neko ko je zadužen za smirivanje situacije i pronalaženje rešenja.

24 <https://www.danas.rs/politika/sns-preko-centra-za-socijalni-rad-kupovao-glasove/>

25 <https://en.wikipedia.org/wiki/Clientelism>

26 <http://rs.n1info.com/a357026/Vesti/Vesti/Ubijen-Oliver-Ivanovic.html>

27 <http://www.vreme.com/cms/view.php?id=1565485>

28 <https://www.danas.rs/politika/uhapsen-marko-djuric-na-kosovu/>

29 <https://www.espreso.rs/vesti/politika/236925/vucic-posle-hapsenja-djurica-ti-bedni-teroristi-napali-su-jadnog-marka-poslali-su-magarce-sa-sok-bombama-na-goloruki-narod-da-bi-rekli-mnogo-smo-jaki-video>

30 <http://rs.n1info.com/a381807/Svet/Region/Vulin-do-daljeg-nije-dobrodosao-u-Hrvatsku.html>

31 <http://www.telegraf.rs/vesti/politika/2954887-ako-zele-rat-imace-rat-dacic-srbija-spremna-da-odgovori-hrvatskoj>

Negiranje ratnih zločina i promocija ratnih zločinaca

Svoj odnos prema ličnoj mračnoj prošlosti, vlasti u Srbiji su pokazale i nakon presude MKSJ Vojislavu Šešelju, predsedniku zloglasne Srpske radikalne stranke, kojom je osuđen za ratne zločine, podsticanje progona, deportacije i prisilno raseljavanje građana i građanki Srbije hrvatskog porekla.³² Podsećamo da je Srpska napredna stranka nastala odvajanjem od Srpske radikalne stranke, kao i na činjenicu da je Aleksandar Vučić bio dugogodišnji generalni sekretar Srpske radikalne stranke i "desna ruka" ratnog zločinca Vojislava Šešelja. Kao i u prethodnim slučajevima izricanja presuda za ratne zločine, mediji pod kontrolom vlasti su se uglavnom bavili osporavanjem kredibiliteta MKSJ, ali je bilo primetno da se o ovoj temi značajno manje govorilo. Ovakav odnos medija je proizašao iz činjenice da su Aleksandar Vučić i Srpska napredna stranka ignorisali ovu vest i uopšte se nisu izjašnjavali. Činjenica da je Šešelj osuđen za zločine počinjene na teritoriji Srbije, kao i činjenica da je bio njegov bliski saradnik nisu bili dovoljni da izazovu reakciju Predsednika Srbije Aleksandra Vučića. Odnos Aleksandra Vučića prema ratnom zločincu Vojislavu Šešelju se zapravo ogleda u činjenici da je Vojislavu Šešelju od strane vlasti dopušteno da vrši krivična dela, preta, vređa. Od njegovog povratka u Srbiju on je počinio brojna kažnjiva dela, ali niti jednom nije procesuiran. Kao ilustracija njegovog ponašanja navodimo pretnje koje je izneo nakon izricanja presude, da će svakome ko kaže da je ratni zločinac "razbiti njušku".³³ Vojislav Šešelj je takođe redovan gost na medijima pod kontrolom vlasti, gde otvoreno širi mržnju.

Zaključak

U Srbiji se na vlasti nalazi sada već konsolidovani autokratski režim, koji koristeći međunarodne okolnosti i trenutnu nezainteresovanost Evropske Unije, spaja „nespojivo“ – sa jedne strane verbalno zalaganje za „evropske vrednosti“, a sa druge strane sistematski krši ljudska prava i guši slobode građana i građanki, verbalna zalaganja za pomirenje i saradnju u regionu, a sa druge strane konstantna proizvodnja etničkih tenzija.

Kada se opštem trendu gušenja prava i sloboda doda i toksična nacionalistička propaganda od strane vlasti, koja kreira atmosferu u kojoj se osuđeni ratni zločinci slave kao heroji, dobija se realna slika i okvir u kome deluju aktivistkinje i aktivisti Žena u crnom.

*Mirko Medenica
Beograd, 12. 05. 2018.*

---

32 <https://www.slobodnaevropa.org/a/pocelo-izricanje-drugostepene-presude-seselju/29159032.html>

33 <https://www.blic.rs/vesti/politika/bahati-seselj-preti-i-u-skupstini-da-vidim-da-li-ce-mi-neko- reci-da-sam-ratni/y22j6ks>